

Әбдіқалық А.Ә., с.ғ.к., Бисенова А.З., с.ғ.к.

*Алматынський университет энергетики и связи им. Г.Даукеева,
г. Алматы, Казахстан*

Жастарға ұлттық тәрбие берудің маңызы мен ерекшеліктері

Қай кезеңде болмасын адамзат алдында тұратын ұлы міндет өзінің өмірін жалғастырушы саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі - ұлт болашағы, келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам мүшелерін жан-жақты жетілген, адамгершілігі мол, ақыл парасатты, мәдени-ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу кезек күттірмейтін мәселе екендігі айқын.

Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасында «Білім берудің мақсаты - жылдам өзгеріп отыратын дүние жағдайларында алған терең білімнің, кәсіби дағдыларының негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі іске асыруға, өзін-өзі дамытуға және өз бетінше дұрыс, адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті, дені сау жеке тұлғаны қалыптастыру»[1] делінген болатын.

Жалпы адамдар қай кезде болмасын тәрбиеге мұқтаж. Тәрбие елдің, ұлттың бүгіні мен болашағының мәнді әрі мағыналы болуы үшін қажет. Сондықтан да ең алдымен, бүгінгі қоғам келбетімен үндесетін ұлт болашағының бағытын анықтап алу керек. Қазіргі кезеңдегі жаһандану үрдісінде әр ұлт, әр мемлекет өзіндік менталитетін, өзіндік бет-бейнесін сақтап қалуға тырысуда. Бізді де осы үрдіске ежелден қалыптасқан ұлттық құндылықтарымыз бен білімді ұрпақ алып шығады. Сол себептен жас ұрпақты тәрбиелеуде басты ұстанар бағыт – ұлттық құндылықтар болуы қажет.

Бүгінгі таңда жас ұрпаққа әлемдік деңгейде өркениетті негізде білім мен тәрбие беру, ұлттық құндылықтарды олардың бойына сіңіру – қоғам алдындағы үлкен міндет. Адамзат тарихында құндылықтар қалыптасуының негізгі ерте кезеңнен ақ ойшылдар мен ғұламалардың назарында болғандығы белгілі. Олардың тәрбиелік негіздері атадан балаға ұрпақтан-ұрпаққа ізгі

қасиеттер мен сезім ниеттерден тұрады. Ұлттық құндылық белгілі бір бағытты, мақсатты, жүйелі ұлттық көзқарасты, мінез-құлықтағы адамдық тәртіп пен рухани дағдыны қалыптастыратын жүйе.

Ұлттық тәрбие туралы идея бүгінгі күн талабы мен өмірлік қажеттіліктен туындап отыр. Еліміз әлемдік кеңістікте өз жолын таңдауы әрбір азаматтың еркін өмір сүруінің кепілі. Ол ұрпақтар қамы деген ұғыммен үндеседі. Ел болу болашаққа ашылған даңғыл жол болса, сол жолды ұлттық тәрбие арқылы жүруді үйрену қажет. Әр ұлттың ертеден келе жатқан тәрбиелеу жүйесінің өзіндік жолы бар. Тәрбие ұлттық табиғи тамырынан үзілсе, тәрбиелік қасиетін жоғалтады. Сол үшін оны рухани тұрғыда ұлт тағдырымен байланыстыра отырып, бүгінгі қоғам келбетімен санаса отырып, алға бастыру қажет.

Ұлттық құндылықтарға әр халықтың ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық, рухани және мәдени құндылықтары жатады. Осы құндылықтарды жастарымыздың бойына сіңіріп, оқу-тәрбие үдерісінде отаншылдық пен салт-дәстүрімізді құрметтеуге баулып, өз халқы мен мемлекетін көздің қарашығындай қорғайтын тұлғаларды тәрбиелеу – ең басты міндет. Рухани құндылықтарымызды насихаттау арқылы халқымыздың құнды ойларын, өмірлік тәжірибесін халық игілігі үшін қолдана алатын жан-жақты дамыған, білімді, өзіндік көзқарасы бар жеке тұлғаны қалыптастырамыз.

Жаңа ғасырдың табалдырығын еркін аттаған жас ұрпаққа тәлім-тәрбие мен білім беруді жетілдірудің басым бағыттары айқындалып, педагогика ғылымында ұлттық сананы қалыптастыру көкейкесті мәселелердің бірі болып отырғаны анық. Сол үшін келешек ұрпақты ұлттық, халықтық тұрғыдан тәрбиелеу қажет. Жас ұрпаққа ұлттық тәрбие берудің негізгі бағдарлы идеялары еліміздің Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан - 2030» халыққа жолдауында «Толық өркениетті ел болу үшін алдымен өз мәдениетімізді, өз тарихымызды бойымызға сіңіріп, содан кейін өзге дүниені игеруге ұмтылғанымыз жөн»[2] деп жазылған. Сондықтан да, басты мақсат – жас ұрпақты ұлттық игіліктер мен адамзаттық құндылықтар, рухани-мәдени

мұралар сабақтастығын сақтай отырып тәрбиелеу. Оларды адамгершілік-рухани жағынан нағыз адам етіп қалыптастыру керек. Ұлттық құндылықтарымызды әлемдік деңгейге шығаруға қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін: баланың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру; жас ұрпақ санасына туған халқына деген құрмет, Отанға деген сүйіспеншілік, мақтаныш сезімдерін ұялату, ұлттық рухын дамыту; ана тілі мен дінін, оның тарихын, мәдениетін, өнерін, салт-дәстүрін, рухани-мәдени мұраларды қастерлеу; жас ұрпақ бойында адамгершілік, сенімділік, намысшылдық тәрізді ұлттық мінездерін қалыптастыру сияқты міндеттерді орындағанда ғана басты мақсатқа жететініміз анық. Құндылықтарды сезім арқылы қабылдап, сана арқылы түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игеріп және соған сәйкес әрекет ететін болады.

Тәрбиедегі басты мәселе – жастардың тұлға аралық қатынасын дәріптеу, өзінің қатарлас достарымен, отбасы мүшелерімен қарым – қатынасын жасай білу, ол үшін өзге адамдарды түсініп қабылдауы, әр адамның өзіндік ерекшелігін жасына, ұлтына қарамастан саналы түрде түсіне білуі, өзіне сын көзбен қарап, атқарған іс - әрекетінің есебін түсініп, істелген жұмысының нәтижесіне өзіндік баға бере алғанда оның болашағы биікте болатындығы анық.

Қорыта айтқанда, бүгінгі күнде жастарды әдепті де саналы етіп тәрбиелеу үшін ең алдымен тәрбие ережелеріне сүйене отырып, ұлттық дәстүрімізді, әдет ғұрыптарымызды, алдыңғы ұрпақтан қалған насихат мұраларды жастардың санасына сіңіре білуіміз қажет. Тәрбиенің көзі ретінде ұлттық құндылықтарымызды насихаттап, бүкіл қоғам болып қолға алып, мәдениетті, тәрбиелі болып жүруді әрбір азамат өзінен бастайтын болса, жас ұрпақтың тәрбиесі де өз жемісін берері сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // <https://www.enu.kz/downloads/tyzhyrymdamasy>.
2. Назарбаев Н.А. «Қазақстан - 2030». Барлық қазақстандықтардың өсіп өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы. // Ақиқат.-1997.-№12